

ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΑΦΗΣΕΙΣ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΥΣΛΕΞΙΑΣ ΣΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Αγλαΐα Σταμπολτζή

Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό (Ε.ΔΙ.Π)

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

ΚΕ.ΔΙ.ΜΑ Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου

Διασάφηση όρων

Υπάρχει πληθώρα όρων που προκαλούν σύγχυση...

- Μαθησιακές δυσκολίες (ΜΔ)
- Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (Ε.Μ.Δ)
- Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Ε.Ε.Α)
- Ειδική διαταραχή της μάθησης (δυσλεξία)

Ο όρος **Μαθησιακές Δυσκολίες (ΜΔ) (*learning disabilities*)** προέρχεται από την Αμερική.

Ο όρος **Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (ΕΜΔ)** αναφέρεται βασικά στη **δυσλεξία** και είναι 'ομπρέλα' για τις συναφείς με αυτήν δυσκολίες (δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, δυσαριθμησία και δυσγραφία)

..συνέχεια

Μια ακόμα διευκρίνιση:

Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες: τις λέμε ειδικές γιατί αφορούν την επεξεργασία του γραπτού λόγου. Για συντομία, έχει επικρατήσει ο όρος **δυσλεξία**. Δεν υπάρχουν νοητικά ή άλλα αισθητηριακά προβλήματα ή αίτια (προβλήματα όρασης ή ακοής).

**Μαθησιακές
δυσκολίες**

**δευτερογενείς
μαθησιακές
δυσκολίες**

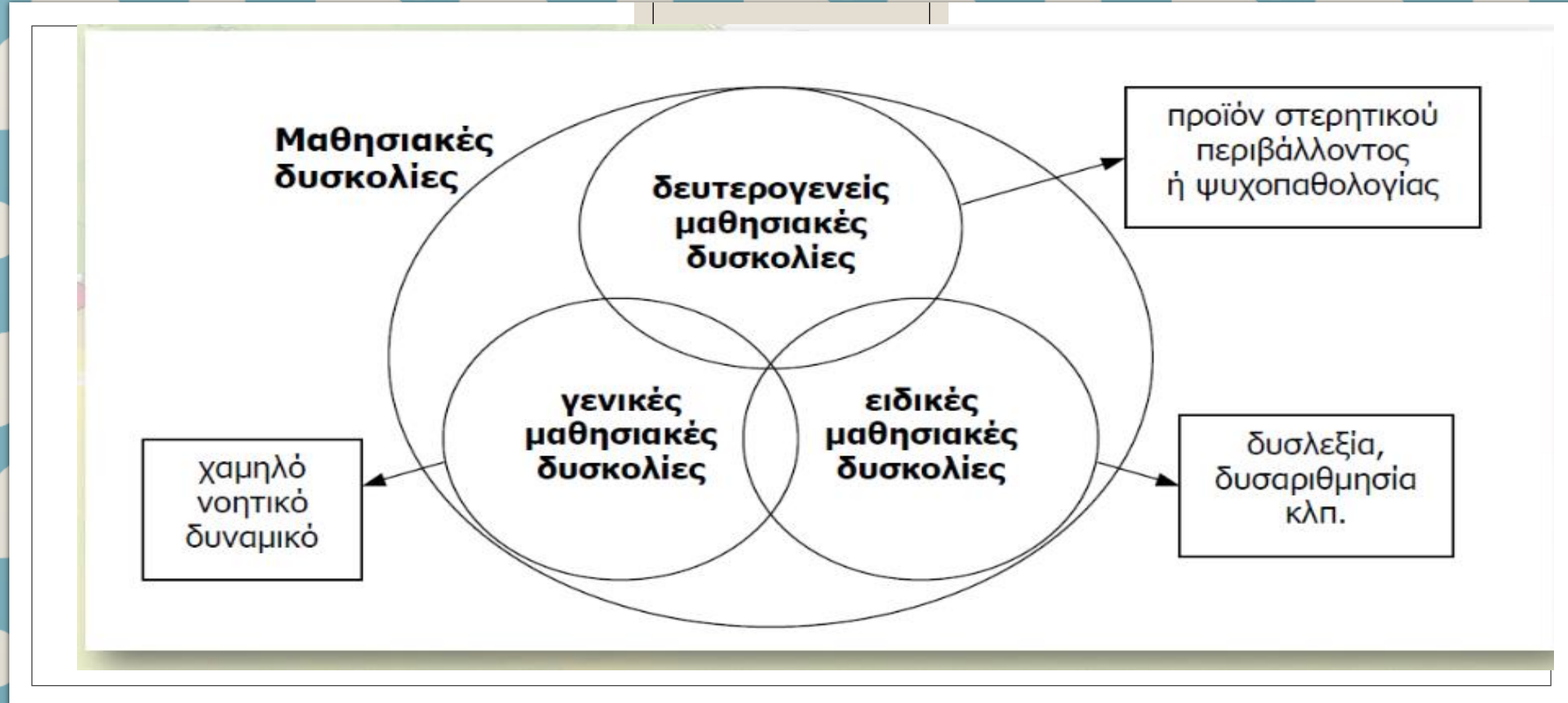
**γενικές
μαθησιακές
δυσκολίες**

**ειδικές
μαθησιακές
δυσκολίες**

χαμηλό
νοητικό
δυναμικό

προϊόν στερητικού
περιβάλλοντος
ή ψυχοπαθολογίας

δυσλεξία,
δυσαριθμησία
κλπ.

Ορισμός Μ.Δ. (Learning disabilities)

«Οι Μαθησιακές Δυσκολίες (ΜΔ) είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται σε μια ετερογενή ομάδα διαταραχών που εκδηλώνονται με **σημαντικές δυσκολίες στην κατάκτηση και χρήση του λόγου, της ανάγνωσης, της γραφής, της λογικής ικανότητας και της αριθμητικής.**

Αυτά τα **προβλήματα** είναι **εγγενή** στο άτομο, θεωρούνται ότι υπάρχουν **εξαιτίας δυσλειτουργιών του κεντρικού νευρικού συστήματος** και είναι δυνατόν να εκδηλώνονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του.

Προβλήματα στην αυτορρύθμιση της συμπεριφοράς, στην κοινωνική αντίληψη και κοινωνική αλληλεπίδραση μπορεί να συνυπάρχουν με τις μαθησιακές δυσκολίες, αλλά δε συνιστούν από μόνα τους μαθησιακή δυσκολία.

Επίσης, Μ.Δ μπορεί να παρατηρούνται ταυτόχρονα με άλλα προβλήματα (όπως λειτουργική αδυναμία αισθήσεων, νοητική υστέρηση, σοβαρά συναισθηματικά προβλήματα) ή με εξωτερικές επιδράσεις (ανεπαρκής ή ακατάλληλη διδασκαλία), δεν είναι όμως το αποτέλεσμα αυτών των παραγόντων» (NJCLD, 1990, 2016).

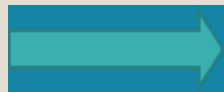
Οι μύθοι για τις Μαθησιακές Δυσκολίες και η ανασκευή τους

Μύθος

❑ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες δεν αποτελούν ειδική εκπαιδευτική ανάγκη.

❑ Οι μαθητές/τριες με Μαθησιακές Δυσκολίες έχουν χαμηλή νοημοσύνη.

Ανασκευή

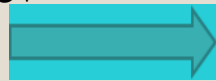
❑ Οι ΜΔ είναι πραγματικές και δεν αποτελούν δημιούργημα των επιστημόνων. Έρευνες ανέδειξαν νευρολογικές φύσης διαφορές στη λειτουργία του εγκεφάλου των ατόμων με ΜΔ.

❑ Εξ' ορισμού οι μαθητές/τριες με Μαθησιακές Δυσκολίες έχουν τουλάχιστον «φυσιολογική» νοημοσύνη. Κάποια από τα παιδιά αυτά έχουν υψηλή νοημοσύνη, ενώ άλλα βρίσκονται στο κατώτερο όριο του «φυσιολογικού».

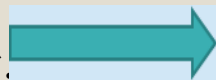
Οι μύθοι για τις Μαθησιακές Δυσκολίες και η ανασκευή τους

Μύθος

❑ Οι μαθητές/τριες με Μαθησιακές Δυσκολίες δεν μπορούν να μάθουν

❑ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες είναι αποτέλεσμα ανεπαρκούς διδασκαλίας.

Ανασκευή

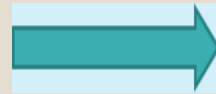
❑ Οι μαθητές/τριες με ΜΔ όπως έχει δείξει η διδακτική πρακτική μπορούν όχι μόνο να μάθουν, αλλά και να προχωρήσουν σε ακαδημαϊκές σπουδές, αν εκπαιδευθούν με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, ώστε να παρακάμψουν προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

❑ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες είναι πρόβλημα που υπάρχει κατά τη γέννηση του ανθρώπου. Δεν μπορεί να δημιουργηθεί από την ακατάλληλη διδασκαλία. Είναι όμως δυνατό, η κατάλληλη προσαρμογή της διδασκαλίας να διευκολύνει τη μάθηση και να αξιοποιήσει τις δυνατότητες του μαθητή με Μ.Δ

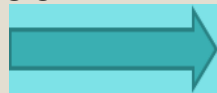
Οι μύθοι για τις Μαθησιακές Δυσκολίες και η ανασκευή τους

Μύθος

- ❑ Οι μαθητές/τριες με ΜΔ είναι απλά τεμπέληδες.

- ❑ Οι μαθητές/τριες με ΜΔ αντιμετωπίζουν προβλήματα μόνο στα μαθήματα του σχολείου.

Ανασκευή

Η εικόνα του/της μαθητή/τρια με Μαθησιακές Δυσκολίες που είναι τεμπέλης/α δεν είναι ακριβής. Τα παιδιά αυτά χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να ολοκληρώσουν εργασίες. Στην προσπάθειά τους να αποφύγουν μια νέα αποτυχία, δεν εμπλέκονται εύκολα σε ακαδημαϊκά έργα.

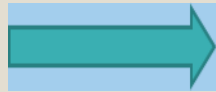
Τα σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα αναδεικνύουν την ύπαρξη σημαντικών κοινωνικο – συναισθηματικών προβλημάτων στους μαθητές με Μ.Δ

Οι μύθοι για τις Μαθησιακές Δυσκολίες και η ανασκευή τους

Μύθος

❑ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες ξεπερνιούνται με τον καιρό.

Ανασκευή

❑ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες είναι δια βίου πρόβλημα. Εμφανίζονται με διαφορετικό τρόπο και ένταση σε κάθε ηλικία, όμως, δεν εξαφανίζονται με το χρόνο.

❑ Οι Μαθησιακές Δυσκολίες θεραπεύονται.

❑ Οι Μ.Δ αποτελούν διαρκή και μόνιμη συνθήκη. Υπάρχουν προγράμματα που διευκολύνουν και βελτιώνουν τη μάθηση αυτών των μαθητών/τριών.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΤΩΡΑ ΤΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ.. ΣΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Θέματα για συζήτηση

- Τα άτομα με δυσλεξία μπορούν να σπουδάσουν οποιαδήποτε επιστήμη;
- Είναι υποχρεωμένα να δηλώνουν τη δυσλεξία στο πανεπιστήμιο και γιατί αποφεύγουν να τη δηλώσουν;
- Υπάρχουν αδιάγνωστοι/ες φοιτητές/ριες με δυσλεξία στο πανεπιστήμιο και ποια είναι η πορεία τους;
- Οι μαθητές/τριες με δυσλεξία πρέπει να επαναξιολογούνται στο πανεπιστήμιο για να έχουμε μια πρόσφατη εικόνα του μαθησιακού τους προφίλ; Πόσο εφικτό είναι αυτό;
- Η υπερ-διάγνωση της δυσλεξίας στη χώρα μας είναι πραγματικό γεγονός ή μύθος;
- Πώς μπορούμε να διακρίνουμε αν οι δυσκολίες ενός φοιτητή ή μιας φοιτήτριας προέρχονται από μαθησιακά κενά, αδιαφορία ή είναι λόγω μαθησιακών δυσκολιών (πχ. δυσλεξίας);

????????????????

Ορισμός δυσλεξίας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση

«Η δυσλεξία αποκαλύπτεται με προβλήματα στη μνήμη και στο γραπτό λόγο. Ο δυσλεξικός/ή φοιτητής/τρια δίνει ένα γραπτό απλοϊκό, με ορθογραφικά λάθη και μη αναμενόμενο με βάση τον προφορικό του λόγο. Το βασικό χαρακτηριστικό της δυσλεξίας είναι το χάσμα ανάμεσα στο τι γνωρίζουν οι δυσλεξικοί φοιτητές/τριες και στο τι μπορούν να αποδώσουν στο γραπτό τους. Η δυσλεξία επηρεάζει και ορισμένες πλευρές της καθημερινής ζωής του ατόμου, όπως ο προσανατολισμός και οι οργανωτικές ικανότητες» (Coventry University, 1999).

Συχνότητα εμφάνισης

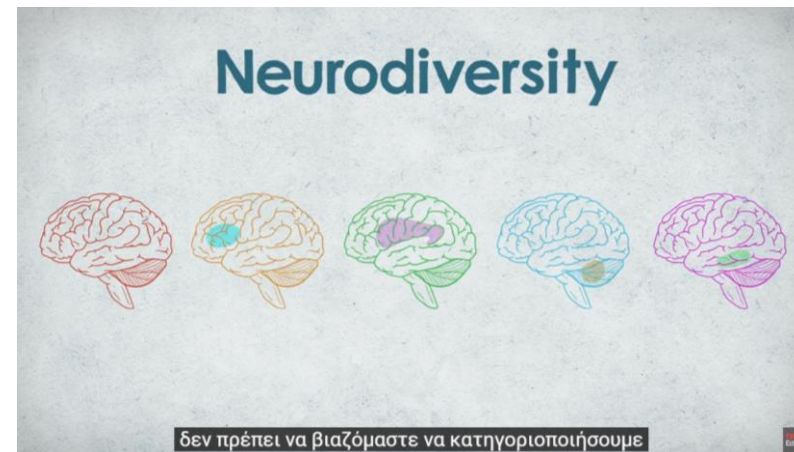
Η πανευρωπαϊκή έκθεση για τη Δυσλεξία (Gyrfi & Smith, 2010) αναφέρει ποσοστό 10% στο γενικό πληθυσμό (4% με σοβαρή δυσλεξία και 6% με μέτρια ή ήπια συμπτώματα).

Τα ποσοστά δυσλεξίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαφέρουν από χώρα σε χώρα, ανάλογα και με τα διαγνωστικά κριτήρια που χρησιμοποιούνται, την έγκαιρη παρέμβαση, τη φύση της μητρικής γλώσσας κ.λπ). Υπάρχουν πανεπιστημιακές σχολές που εμφανίζουν υψηλά ποσοστά δυσλεξίας (μέχρι και 10%). Π.χ: **καλές τέχνες, μηχανολογία, ηλεκτρολογία, πληροφορική, τμήματα φυσικής αγωγής** κλπ. Επίσης, η αναλογία των δύο φύλων εξισορροπείται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δηλ. δεν είναι σημαντικά μεγαλύτερη υπέρ των αγοριών (Miles, Haslum & Wheeler, 1998; Singleton, 1999).

ΒΙΝΤΕΟ

Τι είναι η δυσλεξία; - Κέλι Σάντμαν - Χάρλεϊ

<https://www.youtube.com/watch?v=zafiGBrFkRM>

Κληρονομικότητα

Διάφορες μελέτες κυρίως σε δίδυμα παιδιά έχουν δείξει πως η δυσλεξία φαίνεται να κληρονομείται χωρίς να είναι ξεκάθαρος ο μηχανισμός, οι συνθήκες και ποια συγκεκριμένα γονίδια ευθύνονται.

Η Snowling (2001) εκτιμά ότι ο γιος μιας οικογένειας υπάρχει πιθανότητα κατά ποσοστό 40% να έχει δυσλεξία όταν ο πατέρας έχει και 36% όταν έχει η μητέρα. Από την άλλη πλευρά, η κόρη της οικογένειας έχει πιθανότητα μόνο κατά 20% να έχει δυσλεξία ανεξάρτητα από το ποιος από τους δύο γονείς έχει (δυσλεξία).

Λόγοι αύξησης των φοιτητών/τριών με δυσλεξία και άλλες ειδικές μαθησιακές δυσκολίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

- Έγκαιρη διάγνωση δυσλεξίας: δίνει μεγάλα περιθώρια βελτίωσης.
- Ωριμοί φοιτητές/τριες (mature students): αποφασίζουν να σπουδάσουν σε μεγάλη ηλικία, γιατί λόγω μαθησιακών δυσκολιών δεν τα είχαν καταφέρει νωρίτερα. Ανακαλύπτουν τη δυσλεξία τους μέσα από τα παιδιά τους.
- Τα πανεπιστήμια του εξωτερικού παρέχουν εδώ και χρόνια διευκολύνσεις, που δίνουν τη δυνατότητα στους/τις φοιτητές/τριες με δυσλεξία να συνεχίσουν τις σπουδές τους και να αποφοιτήσουν. Υπήρξε για χρόνια τάση να ανοίξει η τριτοβάθμια εκπαίδευση σε άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που υπο-εκπροσωπούνταν στην ανώτατη εκπαίδευση.

Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες: χαρακτηριστικά συμπτώματα

- Μπορεί να διαβάζει σωστά αλλά να μην κατανοεί το κείμενο γιατί αφιερώνει όλη την προσπάθεια στην αποκωδικοποίηση.
- Επιζητά να του διαβάσουν οι άλλοι αντί να διαβάζει ο ίδιος.
- Γράφει την ίδια λέξη μέσα σε ένα κείμενο με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.
- Το γραπτό είναι φτωχό και σύντομο, με επαναλήψεις ιδεών, με κολλημένες λέξεις, χωρίς σημεία στίξης, με σβησίματα.
- Στα γραπτά του/της χρησιμοποιεί μικρές και γνωστές λέξεις, αποφεύγοντας τις σύνθετες ή δύσκολες λέξεις.
- Γράφει όλα τα γράμματα κεφαλαία ή τοποθετεί κεφαλαία γράμματα μέσα στις λέξεις. Συχνά γράφουν συντομογραφικά τις λέξεις.

- Δυσαριθμησία:
- Μπορεί να κατανοούν υψηλού επιπέδου μαθηματικά, αλλά δεν μπορούν να τα αποτυπώσουν στο χαρτί.
- Βασίζονται σε αριθμομηχανές ή στο μέτρημα δαχτύλων. Κάνουν λάθη στους αλγορίθμους των πράξεων στο χαρτί.

Γραπτό φοιτητή με
δυσλεξία, επί πτυχίω,
πέρα των κανονικών
εξαμήνων, σε τεχνολογική
επιστήμη.

Απόσπασμα από
δείγμα γραφής του με
θέμα: Πώς περνώ τη
φοιτητική μου ζωή

Ο ελεύθερος μου χρόνος ^{συγγράφω} ~~ε~~ γρήγορα περνάει το προί βίπει
στο υπολογιστή internet και ψάξω για κάποια
εργασία και ~~το~~ αποθευατα πήγανω ~~στο~~
στημένο και γυρνάω,
απο τα ίδια και την ερομένη φέρω και μαρος εξει
πυλαει η εβδομάδα μου τα σαββατομυργιαμα κάποια
βολτα ή κάποια εαδρωφω.
Τα σχεδια για το μελλον αγωστα ~~δυσχειχος~~ έχω
βρεθει σε ενα αδιεξοδο τε τις σπουδες μου τε τα
μαθηατα που ~~ε~~ χρωσταω νομιζω οτι δεν θα τελειωσω
ποτε έχω δυσκολεσει αρκετα για να βρω ενα
εδω και βελαια για να τελειωσω γενικα απορωπευω
~~επειτα~~ ευκολα ελπιζω να βρω τια αμρη και να
ξεπλερωτω απο αυτο το αδιεξοδο που έχω βρεθει
Σας ευχαριστω που τε απουσατε και ευχομαι οτι
καλητερο σενν ερευνα σας και να βοθευεται ογο τ
δινυαταιν περισοτερα παιδια να διορθωσων μεριτερα
της μαθησιασες των δυσκολειες.
Γεια σας και ευχαριστω πολο!!!

Δείγμα ελεύθερης
γραφής
(απόσπασμα) 2ο
ετούς φοιτήτριας
παιδαγωγικού
τμήματος

Το γεγονός ότι αναφοιτηγρία είναι πολύ σημαντικό για μένα. Είναι ένα εξοπαγραμμό και δεν μπορώ να το πιστέψω. Είναι ένα όνειρό που έγινε πραγματικότητα. Το κείμενο είναι ότι σπουδάζω στην πόλη που με λαχνοσά. Έτσι για μένα ήταν πολύ σημαντικό να προσπαθήσω στην αρχή βέβαια παντασ αναντίας συσσωχίες. Για μένα η πόλη που μένω και μελαχώς είναι ένα αχανές τολιού. Δεν υπάρχουν πιστεύω η κατάλληλε προπνοθσεις για να έχει μια φοιτητική ζωή που είχαν τα παιδιά που λέναν στην Ελευρχία. Η πόλη που σπουδάζω είναι η Αθήνα. Είναι μια πόλη που σου προσφέρει τα πάντα για να μπορείς να έχεις ως ανίσεις σου και φυσικά είναι η πόλη που τόσο πολύ ηθιδαν οι γαίς για να περάσω.

Για μένα ^{για την φοιτητική ζωή. Οταν} αλλά ήταν τα αναρραμ, ~~αλλά να γίνει~~ ^{ωστόσο} ^{αυτή} το διαφορετικό από αυτό που κεντά να γίνει και δεν ~~και~~ γίνεται πραγματικότητα. Για οχώς έτσι θέλω να πιστεύω η φοιτητική ζωή περιγραφεται σαν ένα όνειρό πριν μεις στο Πανεπιστήμιο σε συζητήση με τις πραγματικές εμπειρίες σου που έχεις σαν φοιτητής είναι τέλεις διαφορετική. Είναι τόσο πολλά πράγματα να κενείς που δεν προλαβαίνεις να χερεις η φοιτητική ζωή έχεις σχετικά πράγματα να κενείς και δεν είναι όπως σου τα περιγραφου. ^{αλλά} και μια χραιζεται να κενείς πολλά πράγματα αν θέλεις να κατορθώσεις κάτι το αξιοχόρο και το κατάλληλο.

Εποσο, το ευχαριστώ με την διση για κατάσταση είναι το γεγονός ότι περασά εμέ που οχέδον κεντά. Αλλά βλέπω ότι σε μέλλω θα με βοηθησι να κατανοήσω σε αυτό που λέναν είναι το κατάλληλο για εμένα. Εχω γίνει διάσημα σημαντικής εμπειρίας. Με αναρραμ το γεγονός, σε αφχορυσά με παιδιά. Μια αρσού ότι σε κενείς μια

Φοιτητής με δυσλεξία,
2^ο έτος, 1^η πρόοδος.

Ο φοιτητής κάνει σχεδιάγραμμα
γραπτά με λέξεις-φράσεις
κλειδιά και μετά αναπτύσσει
προφορικά τις ιδέες του στον
καθηγητή.

2^ο ΘΕΜΑ: Περιγράψτε σύντομα τι ήταν το Σχολείο Εργασίας και αν
έχει αξία ως μοντέλο σχολείου για τη σημερινή εποχή (1 μονάδα)

- Η ΜΑΘΗΣΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΤΡΟΠΟ
- ΜΑΘΕΥΕΤΕ ΛΕΥΣΕΡΑ
- υπάρχει επαγγελματική γνώση

- είναι για όλους

- προσφέρει ~~και~~ επαγγελματικά που χρειάζεστε ή αγορά

3^ο ΘΕΜΑ: Τι εννοούμε με τον όρο «γονεϊκή εμπλοκή» στην

εκπαιδευτική διαδικασία και ποια σημασία έχει για το παιδί; (1

μονάδα). - Ο ρόλος επηρεάζει στην εκπαιδευτική διαδικασία από το
έξω

- εννοείται με το δάσκαλο

- εννοείται και οδοντοφυΐα

Διαδικασία

- ΑΣΙΑΤΙΚΑ

ΓΟΝΕΑ
- ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΟΝΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΘΕΣΗ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

- Ηπαρχα ~~και~~ ~~παι~~ αντιμετώπιση

- ευκλήροτατη ή αδύνατη

- όχι ανεφάρτικη ψευδή αίσθηση

Γραπτή απάντηση σε on-line
εξετάσεις (από πρωτοετή φοιτητή
με δυσλεξία).

Σύμφωνα με την τυπολογία της Baumrind, περιγράψτε
ποιοι τύποι γονέα είναι οι πιο κατάλληλοι για να γίνει ο
Αντώνης ανεξάρτητος και ώριμος.

Παρατηρήστε την
ορθογραφία, τη στίξη, και
την σύνταξη του κειμένου
παρά τη χρήση Η/Υ.

Β) Ο τυπος γονεων ο οποίος ταιριαζει στον Αντωνη ωστε να γίνει ωριμος και ανεξαρτητος
συμφωνα με την τυπολγια Baumrind είναι ο δημοκρατικός γονεας του οποίου οι απαιτησεις
διαμορφωνονται αναλογα με την προκειμενη κατασταση οπως οι ιδιετερότητες του παιδιου και
η ηλικια. Επιπλεον ο συγκεκριμενος τυπος γονιου συζηται με το παιδι δειχνοντας αγαπη και
στοργη ακουγοντας και σεουοντας τις αποψεις του παιδιου ετσι το παιδι θα εχει μια πιο σιγουρη
εικονα για τον εαυτο του. Κατι το οποίο ο Αντωνης σιγουρα υστερη αφου οι γονεις του λειπουν
απο το σπιτι. Επισης ο δημοκρατικός γονεας θα ασκει με εναν διακρητικο τροπο ελεγχο στο
παιδι ενθαρυνοντας ετσι την αυτονομια βοηθοντας το παιδι να γίνει ανεξαρτητο μαθωνοντας το
να στηριζεται στις δυναμεις του. Πραγματα τα οποία σιγουρα χρειαζεται ο Αντωνης ωστε να
ωριμασει και να ανεξαρτητοποιηθει. Επομενος ο τυπος γωνεας ο οποίος ταιριαζει στον Αντωνη
είναι ο δημοκρατικός γονεας ο οποίος θα τον βοηθησει παρα πολυ με την αποφασεις του στη
ζωη ειτε με αμεσο ειτε με εμεσο τροπο οπως επηρεαζοντας υποσυνειδητο .

Άλλες δυσκολίες

- Έχουν φτωχή εργαζόμενη μνήμη και δυσκολεύονται πολύ σε αλληλουχίες (πχ. προπαίδειες)
- Απογοητεύονται στις εργασίες που έχουν να κάνουν με την αλληλουχία ενώ ίσως έχουν να δώσουν την απάντηση και ξέρουν πώς να το κάνουν καλά πριν από άλλους.
- Διασπάται εύκολα η προσοχή τους και κουράζονται γρήγορα.
- Δυσκολία εκμάθησης ξένης γλώσσας.
- Κολλούν σ' αυτό που ξέρουν – φοβούνται τις νέες δραστηριότητες ή ότι είναι πέρα από τη ζώνη που νιώθουν εκείνοι ασφαλείς.

Ψυχο-κοινωνικές δυσκολίες

- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Έλλειψη αντοχής στις ματαιώσεις
- Υπερευαισθησία
- Αυξημένο άγχος

Κάθε παιδί, έφηβος/η ή ενήλικας/η είναι μοναδική περίπτωση.

Με την πάροδο της ηλικίας και την κατάλληλη εκπαίδευση, ορισμένες από τις δυσκολίες “αντισταθμίζονται”. Φυσικά εξαρτάται και από τη σοβαρότητα (βαθμό) της δυσλεξίας.

Αποφυγή αποκάλυψης της δυσλεξίας στο πανεπιστήμιο

Δεν θέλω να διαφέρω από τους συμφοιτητές μου τώρα που είμαι στο πανεπιστήμιο.

Γιατί δεν θα αλλάξει κάτι, από ότι μου είπαν και από τις πληροφορίες που μου δόθηκαν.

Για να δοκιμάσω τον εαυτό μου..

Αισθάνομαι ότι στο Τμήμα αλλά και γενικά δεν ενδιαφέρονται για τους φοιτητές, όπως εγώ, με μαθησιακές δυσκολίες.

Δικές μου παρατηρήσεις: Οι φοιτητές/τριες με δυσλεξία νιώθουν άβολα να έχουν υποστήριξη σε δομές που απευθύνονται σε άτομα με 'φανερές' αναπηρίες (πχ. όραση, ακοή, κινητικές αναπηρίες).

Κάποιοι/ες παίρνουν τη διάγνωση προς το τέλος των σπουδών τους και τότε θεωρούν πως δεν έχει νόημα να το αποκαλύψουν στο Τμήμα.

Συννοσηρότητα

Ορισμός: Εμφάνιση παραπάνω από μιας κατάστασης ή ιατρικού προβλήματος σε ένα άτομο σε μια συγκεκριμένη στιγμή.

Ε.Μ.Δ (δυσλεξία) + Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα. Συνυπάρχουν και έχει σημασία ο βαθμός αντιστάθμισης της καθεμίας κατάστασης.

Αυτισμός Υψηλής Λειτουργικότητας + δυσλεξία.

Δυσλεξία + Αγχώδεις διαταραχές.

Η συννοσηρότητα σημαίνει πως το άτομο έχει να παλέψει με περισσότερες δυσκολίες/καταστάσεις.

«Κατάλληλες προσαρμογές» στο πανεπιστήμιο για φοιτητές με δυσλεξία

- Οι “κατάλληλες προσαρμογές” δεν πρέπει να είναι εις βάρος του ακαδημαϊκού επιπέδου, αλλά να εξασφαλίζουν στους/τις φοιτητές/τριες το μέγιστο των ακαδημαϊκών τους δυνατοτήτων.
- Οι διευκολύνσεις πρέπει να διαφέρουν ανάλογα με τη φύση και τη σοβαρότητα των δυσκολιών του/της κάθε φοιτητή/τρια.
- Οι φοιτητές/τριες πρέπει να δηλώνουν τη δυσλεξία για να μπορούν τα τεθούν σε εφαρμογή ποικίλες διευκολύνσεις.

Οδηγίες για το ακαδημαϊκό προσωπικό για τη διδασκαλία

- ❑ Σε πολυπληθή ακροατήρια, καλό είναι οι φοιτητές/τριες να ενθαρρύνονται να κάθονται σχετικά κοντά με τον καθηγητή.
- ❑ Παρέχετε λίστα ανάγνωσης με προτεραιότητες. Οι φοιτητές/τριες μπορεί να αισθάνονται πιεσμένοι όταν δουν μακροσκελείς λίστες (reading lists). Είναι βοηθητικό να υπάρχουν διαφάνειες που να είναι σε συνάφεια με το βιβλίο-σύγγραμμα, και να διαβάσουν από εκεί, αν γίνεται.
- ❑ Οι διαλέξεις με **οπτικά βοηθήματα** όπως εικόνες, γραφήματα ή βίντεο προσφέρουν έναν αποτελεσματικό συνδυασμό πολυτροπικής μάθησης. Βεβαιωθείτε ότι η γραμματοσειρά όσων προβάλλονται σε οθόνη είναι προσβάσιμη σε όλους/ες.
- ❑ Ενημέρωση από την αρχή του εξαμήνου για τις απαιτήσεις και την ύλη κάθε μαθήματος. **Έγκαιρη** ανάρτηση του υλικού γιατί θέλουν περισσότερο χρόνο από τους άλλους για να μελετήσουν.
- ❑ Σε μαθήματα που περιλαμβάνουν τεχνική ή ειδική ορολογία, να υπάρχει **γλωσσάρι όρων**. Διαβάζοντας τη σημασία των λέξεων, οι φοιτητές/τριες είναι σε θέση να διακρίνουν λέξεις που μοιάζουν μεταξύ τους.

Οδηγίες για το ακαδημαϊκό προσωπικό για τη διδασκαλία (2)

- ❑ Συχνά διαλείμματα στο μάθημα.
- ❑ Άδεια για ηχογράφηση της διάλεξης.
- ❑ Δημιουργήστε αναστοχαστικές δραστηριότητες (συζητήσεις-forum ή γραπτές δραστηριότητες) σε κάθε μάθημα που να ωθούν τους φοιτητές-τριες να σκεφτούν πώς οι προηγούμενες γνώσεις τους έχουν ανατραπεί ή ενισχυθεί.
- ❑ Ευέλικτες καταληκτικές ημερομηνίες και υπενθυμίσεις μπορούν να συμφωνηθούν με τη **βοήθεια εθελοντών φοιτητών**.
- ❑ Ζητήστε από τους φοιτητές/τριες να καταγράψουν ανώνυμα τι δεν ήταν κατανοητό, τυχόν δυσκολίες και προτάσεις βελτίωσης του μαθήματος.

Οδηγίες για το ακαδημαϊκό προσωπικό για τις εργασίες

- ❑ Να δίνονται βασικές οδηγίες για τη σωστή γραφή στα ελληνικά σε PPT στην αρχή του εξαμήνου (για όλους τους/τις φοιτητές/τριες). (Αν θα μπορούσε σε κάποιο μάθημα να γίνεται πρακτική εξάσκηση πώς γράφουμε στο πανεπιστήμιο και πώς κάνουμε παραπομπές, βιβλιογραφία κ.λπ)
- ❑ Να δίνετε επιλεκτική, θετική ανατροφοδότηση. Αν ο/η φοιτητής/τρια κάνει συνέχεια τα ίδια γραμματικά λάθη, δώστε του/της τη σωστή γραμματικά πρόταση και βρείτε τη φύση των λαθών του/της. Είναι βοηθητικό να σημειώνετε το είδος του λάθους στο περιθώριο, ενώ ταυτόχρονα υπογραμμίζετε το μέρος της πρότασης όπου υπάρχει το λάθος.
- ❑ Δεν πρέπει να αφαιρούνται βαθμοί για ορθογραφία και γραμματική, εκτός αν αυτά καθορίζονται εξ αρχής ως βασικά κριτήρια εξέτασης για το συγκεκριμένο μάθημα.
- ❑ Δημιουργήστε «επιλογή» σε δραστηριότητες ή αξιολόγηση όπου είναι δυνατόν, π.χ. ατομική/ζεύγος/ομαδική παρουσίαση, πόστερ ηλεκτρονικό (σε PPT) ή έντυπο, βίντεο κ.λπ

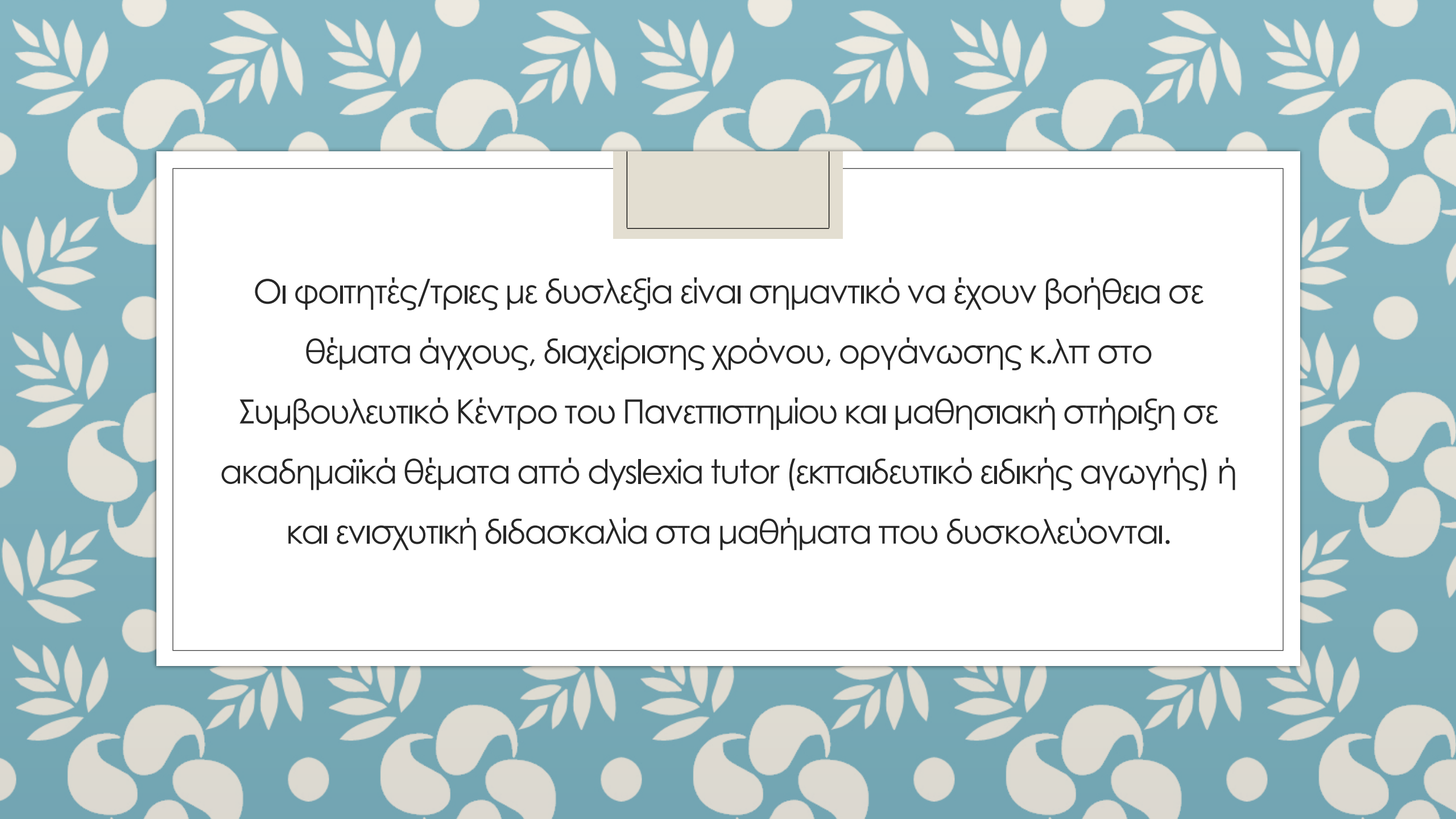
Οδηγίες για το ακαδημαϊκό προσωπικό για τις εξετάσεις

- ❑ Επιπλέον χρόνος εξέτασης, προσαυξημένος κατά το 1/2 ή 1/3 κατά περίπτωση.
- ❑ Ίδια θέματα με τους /τις υπόλοιπους/ες αλλά πιο απλοποιημένες ή επεξηγηματικές εκφωνήσεις.
- ❑ Δυνατότητα προφορικής εξέτασης σε ήσυχο περιβάλλον μετά το πέρας της εξέτασης ή αφού έχει γράψει ό,τι μπορεί (μεικτή εξέταση).
- ❑ Στην αρχή της προφορικής εξέτασης προσπαθήστε να δημιουργήσετε ένα κλίμα φιλικό προκειμένου να βοηθήσετε το/τη φοιτητή/τρια να νιώσει άνετα.
- ❑ Δυνατότητα γραφής σε υπολογιστή αν ο/η φοιτητής/τρια έχει μεγάλη δυσγραφία και το χειρόγραφο γραπτό του είναι δυσνόητο.
- ❑ Δυνατότητα να υπαγορεύει ο/η φοιτητής/τρια σε 'βοηθό' που αποτυπώνει στο χαρτί με απόλυτη ακρίβεια τις απαντήσεις (πχ. ένας επιτηρητής, ένας διδακτορικός φοιτητής κ.λπ).

.....

Υποστηρικτική τεχνολογία και δυσλεξία

- ✓ **Βιβλιοαναγνώστες:** είναι τεχνολογίες ανάγνωσης (text to speech), όπου ο χρήστης μπορεί να γράψει ή να αντιγράψει ένα κείμενο σε ένα παράθυρο με σκοπό την ανάγνωσή του, να διαβάσει το κείμενο που εκφωνείται καθώς αυτό υπογραμμίζεται ανά φράση, να μετατρέψει ένα αρχείο κειμένου σε αρχείο ήχου ή ένα έντυπο κείμενο σε ψηφιακό.
- ✓ **Η εφαρμογή 3asyR** για ανάγνωση με εύκολο τρόπο. Είναι ένα plug-in στον browser του Chrome https://www.youtube.com/watch?v=eSM_YkWeS7k (επιτρέπει πολυτροπική και πολυαισθητηριακή ανάγνωση).
- ✓ **Speech to text (Microsoft)** (φωνητική υπαγόρευση)
- ✓ **C-Map tools:** Κατασκευή εννοιολογικών χαρτών σε διάφορες γλώσσες.
- ✓ **Μεγέθυνση οθόνης** πχ. Easy reader.
- ✓ **Εκμάθηση και χρήση επεξεργαστή κειμένου με ορθογράφο** και κατά προτίμηση τυφλό σύστημα πληκτρολόγησης (**ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ**)
- ✓ **e#translation** (δωρεάν εφαρμογή για μετάφραση σε όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες ολόκληρων άρθρων)
- ✓ Για περισσότερες εφαρμογές υποστηρικτικής τεχνολογίας για τη δυσλεξία για όλες τις ηλικίες: <http://athena.uoa.gr/disabilities/view/6> (από τη Μονάδα Προσβασιμότητας Φοιτητών με Αναπηρία, Ε.Κ.Π.Α)

Οι φοιτητές/τριες με δυσλεξία είναι σημαντικό να έχουν βοήθεια σε θέματα άγχους, διαχείρισης χρόνου, οργάνωσης κ.λπ στο Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου και μαθησιακή στήριξη σε ακαδημαϊκά θέματα από dyslexia tutor (εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής) ή και ενισχυτική διδασκαλία στα μαθήματα που δυσκολεύονται.

Διάσημα άτομα με
δυσλεξία και άλλες
μαθησιακές δυσκολίες

ΔΥΣΛΕΞΙΑ
DYSLEXIE

Agatha Christie
Συγγραφέας
Auteur

ÉCOLE INCLUSIVE
Σύλλογος γονέων & εκπαιδευτικών
Εκπαιδευτικού Σχολείου Ευαγγελίας Μελισσηνού
Ελλάδος 1974

Association des parents d'élèves
Lycée Francais - Hellénique Lycéeux Hellénique
Section Hellénique

Εργάνος Νεκροταφείο
Lycée Francais - Hellénique

ΔΥΣΛΕΞΙΑ
DYSLEXIE

Steven Spielberg
Σκηνοθέτης
Directeur

Εργάνος Νεκροταφείο
Lycée Francais - Hellénique

ΔΥΣΛΕΞΙΑ
DYSLEXIE

Jørn Utzon
Αρχιτέκτονας της Όπερας του Σίδνεϋ
Architecte de l'Opéra de Sydney

Εργάνος Νεκροταφείο
Lycée Francais - Hellénique

ΔΥΣΛΕΞΙΑ
DYSLEXIE

Ingvar Kamprar
Ιδρυτής του IKEA
Fondateur d' IKEA

ÉCOLE INCLUSIVE
Σύλλογος γονέων & εκπαιδευτικών
Εκπαιδευτικού Σχολείου Ευαγγελίας Μελισσηνού
Ελλάδος 1974

Association des parents d'élèves
Lycée Francais - Hellénique Lycéeux Hellénique
Section Hellénique

Εργάνος Νεκροταφείο
Lycée Francais - Hellénique

ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ / ΔΥΣΛΕΞΙΑ / ΑΥΤΙΣΜΟΣ
DYSCALCULIE / DYSLEXIE / AUTISME

Bill Gates
Ιδρυτής MICROSOFT
Fondateur MICROSOFT

ÉCOLE INCLUSIVE
Σύλλογος γονέων & εκπαιδευτικών
Εκπαιδευτικού Σχολείου Ευαγγελίας Μελισσηνού
Ελλάδος 1974

Association des parents d'élèves
Lycée Francais - Hellénique Lycéeux Hellénique
Section Hellénique

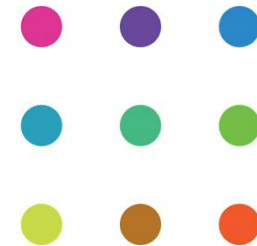
Εργάνος Νεκροταφείο
Lycée Francais - Hellénique

BINTEO

See dyslexia differently (3')
(British Dyslexia Association)

Orlando Bloom

[Made by dyslexia interview](#)

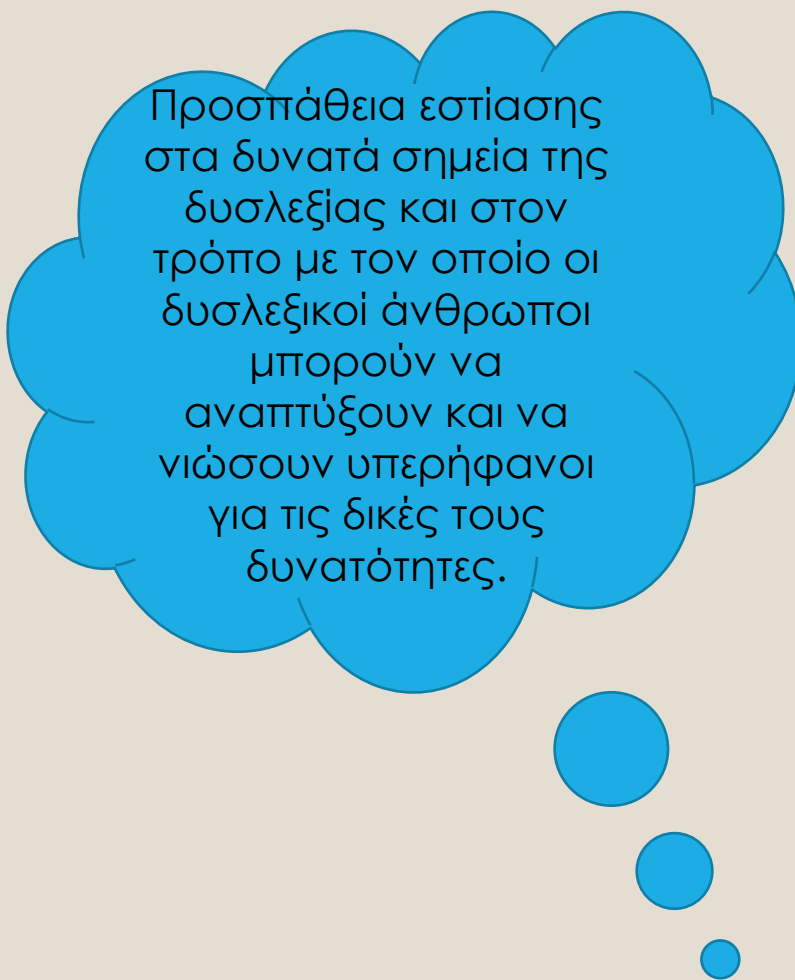
MADE BY
DYSLEXIA

Θετική ψυχολογία και δυσλεξία

Δυσλεξία: είναι μια έννοια συνυφασμένη κυρίως με ελλείμματα και αδυναμίες του ατόμου

Θετική Ψυχολογία: τι είναι αυτό που κάνει τους ανθρώπους να ανθίζουν και να χτίζουν τα δυνατά στοιχεία του χαρακτήρα τους (*Seligman, 2004*).

Θετική Δυσλεξία: να εντοπίσει και να καθοδηγήσει τους ανθρώπους να δουλέψουν με τις δυνατότητές τους (*strengths*) που είναι μοναδικές για τον καθένα, να τους καθοδηγήσει προς τη σταδιοδρομία που θα περιλαμβάνει τα δυνατά τους στοιχεία (*Nicolson, 2014*).

Προσπάθεια εστίασης στα δυνατά σημεία της δυσλεξίας και στον τρόπο με τον οποίο οι δυσλεξικοί άνθρωποι μπορούν να αναπτύξουν και να νιώσουν υπερήφανοι για τις δικές τους δυνατότητες.

Το δέκαθλο της δυσλεξίας (Nicolson, 2015)

1. Η τριάδα γνωστικών δεξιοτήτων

- i. Μεγάλη εικόνα (Big picture)
- ii. Οπτικο-χωρικές δεξιότητες
- iii. Δημιουργικότητα/Καινοτομία

2. Η τριάδα των κοινωνικών δεξιοτήτων

- i. Ομαδικότητα
- ii. Ενσυναίσθηση
- iii. Επικοινωνία

3. Η τριάδα των εργασιακών δεξιοτήτων

- i. Αποφασιστικότητα/
ανθεκτικότητα
- ii. Ενεργητικότητα
- iii. Ευελιξία/ ευέλικτη
αντιμετώπιση

4. Μη συμβατική σκέψη (απρόσμενες τρόπος επίλυσης προβλημάτων)

Ας σκεφτούμε πόσο σημαντικές είναι αυτές οι δεξιότητες στο πανεπιστήμιο και στη μετέπειτα επαγγελματική ζωή.

**Dyslexic thinking: νέος όρος στο λεξικό
dictionary.com**

Strengths in creative, problem-solving and communication skills (Δυνατά σημεία η δημιουργικότητα, η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων και οι δεξιότητες επικοινωνίας)

Ισχύουσα νομοθεσία

- [Νόμος 3699/2008](#) , ΦΕΚ Α'199/2-10-2008, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, Άρθρο 3.
- Ο [Θεσμός του Ακαδημαϊκού Συμβούλου Σπουδών](#) στηρίζεται στο άρθρο 35 ([Νόμος 4009/2011](#), ΦΕΚ, τεύχ. Α' 195) όπου αναφέρεται ότι «ο σύμβουλος σπουδών καθοδηγεί και υποστηρίζει τους φοιτητές στα προγράμματα σπουδών τους».

SOS: Οι εσωτερικοί κανονισμοί των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προβλέπουν την εξέταση των φοιτητών με αναπηρία ή ε.ε.α (συμπεριλαμβανομένης και της δυσλεξίας)

[Ν. 4957, ΦΕΚ Α' 141](#) (21-7-2022). Άρθρο 65:

4. Με τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του Α.Ε.Ι. ρυθμίζονται: γ) οι εναλλακτικές μέθοδοι για την αξιολόγηση φοιτητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και δ) τα μέτρα πρόνοιας για την αξιολόγηση φοιτητών που αποδεδειγμένα είναι ασθενείς ή αναρρώνουν από βαριά ασθένεια κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου.

[ΣΟΣ ΦΕΚ Β' 4983/09-08-2023](#): Εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Παράρτημα 1: Αξιολόγηση Επίδοσης Φοιτητών/-τριών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΦμΕΕΑ)

Βιβλιογραφία

- Αντωνοπούλου, Α. & Σταμπολτζή, Α. (2016) (Επιμέλεια-μετάφραση). *Η αντιμετώπιση της δυσλεξίας κατά τη μετάβαση από τη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: Οδηγός για γονείς, φοιτητές και εκπαιδευτικό προσωπικό*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Bampalou, C., Kouimtzi, E., Bonti, E. & Kyritsis, Z.(2020). Greek adult population with specific learning disabilities: epidemiology, demographics and gender differences. *Hellenic Journal of Psychology*, 17 (2), 97-118
- Doyle, N. (2020). Neurodiversity at work: A biopsychosocial model and the impact on working adults. *British Medical Bulletin* 135(1), 108-125.Source #2
- Κατσαμποξάκη-Hodgetts, K. (2022). *Συμπερίληψη: μικρές αλλαγές που μπορώ να κάνω στο μάθημά μου για να μπορούν οι φοιτητές/τριες μου να έχουν καλύτερες ευκαιρίες μάθησης*. Πανεπιστήμιο Κρήτης. <https://tott.uoc.gr>
- Rice, M. & Brooks, G. (2004). *Developmental dyslexia in adults: a research review*. London: National Research and Developing Centre.
- Σταμπολτζή, Α. (2023). Υποστηρίζοντας φοιτητές με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία) ή/και Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο *Στηρίζω φοιτητές Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων: Προθέσεις, προβληματισμοί προτάσεις*. Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας, Δομή ΣΤΗΡΙΖΩ, (σελ.59-74).
- Stampoltzis, A., Tsitsou, E., Plesti H. & Kalouri, R. (2015). Lecturer perspectives on dyslexia within one Greek university: A pilot study. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 13 (3), 587-606. DOI: <http://dx.doi.org/10.14204/ejrep.37.15002>
- Stampoltzis, A. & Polychronopoulou, S. (2009). Greek university students with dyslexia: An interview study. *European Journal of Special Needs Education*, 24 (3), 307-321. Doi: 10.1080/08856250903020195.
- Stampoltzis, A. & Polychronopoulou, S. (2008). Dyslexia in Greek higher education: A study of incidence, policy and provision. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 8 (1), 37-46. Doi: 10.1111/j.1471-3802.2008.00100.x

Ιστοσελίδες

<https://www.madebydyslexia.org/>

<https://www.bdadyslexia.org.uk/>

<https://dyslexiaida.org/>

<https://dyslexia.yale.edu/the-center/our-mission/>

https://www.facebook.com/dyslexia.gr/?locale=el_GR

THANK

YOU!

